

N STIKSTOF CRISES

Jan Willem Erisman is directeur van het Louis Bolk Instituut en afgelopen periode regelmatig te zien en te horen in het stikstofdebat.

Hoe verhoudt biologisch landbouw zich tot deze discussie en wat kan de sector zelf beter doen?

TEKST LEEN JANMAAT

FOTO LOUIS BOLK INSTITUUT

Zijn agenda is volgeboekt, maar toch vinden we een gaatje om zijn mening te horen.

N Was je verrast door alle aandacht?

Ja, het leeft veel meer dan ik vooraf kon bevroeden. En dat de maatregelen zo strak uitpakten had ik zeker niet verwacht. De stikstof problematiek in relatie tot de landbouw is zeker niet nieuw voor mij. Zelf ben ik direct betrokken bij de transitie op Schiermonnikoog. Hier kiezen de boeren voor inkrimping van de veestapel waardoor de ammoniakemissie afneemt. De natuur op het eiland is hierbij gebaat. De veehouderij in Nederland zal een stap terug moeten doen. Deze boodschap levert de nodige weerstand op maar inkrimpen is onvermijdelijk.

N Doet biologisch het beter?

Nee, biologische boeren doen het niet per definitie beter. Zeker als je emissie berekent per kilo product. Daarom pleit ik voor een meer integrale benadering. Leg de focus niet op emissies per kilo product, maar kijk naar het grondgebruik en impact per hectare. In dit geval probeer je verliezen te verminderen, de input van stikstof te beperken en de aanvoer van grondstoffen voor veevoer af te bouwen. In Nederland zijn agrariërs, zo ook de biologische boeren, productie gericht bezig. Dit is niet verwonderlijk, maar dit past niet in een agro-ecologische benadering die gericht is op behoud van de kwaliteit van bodem, lucht, water en het landschap. Bovendien vraagt de maatschappij iets anders. Door de bodem en bodemprocessen centraal te stellen, krijg je een andere invulling en daarmee betere benutting van stikstof. De uitdaging is om stikstof zoveel mogelijk uit de directe omgeving te betrekken. Door gebruik van vlinderbloemigen haal je

“Bio-
logisch
boeren
betekent
meer dan
alleen
aan de
Skal
regels
voldoen.”

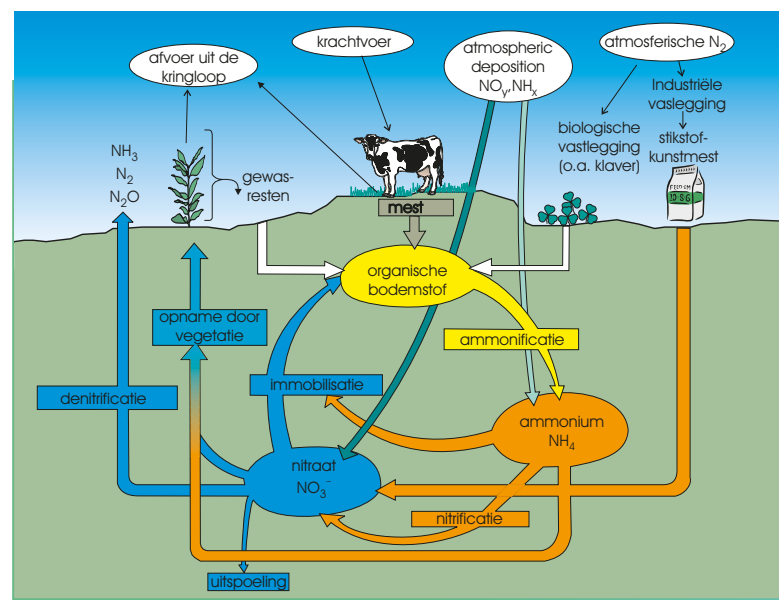
de stikstof via binding binnen op eigen bedrijf. Invoer van stikstof van verder weg geeft snel een negatieve balans. Zoek het voor zowel de invoer van grondstoffen als ook de afzet van de producten wat dichterbij huis. We zijn teveel gericht op export, al blijft er altijd wel product over dat buiten de eigen regio afgezet kan worden.

N Hoe kan het beter?

Door de focus te verleggen en meer te gaan werken vanuit de bodem en een bedrijfssysteem passend in de omgeving. In dat geval maakt een stal deel uit van het bedrijfssysteem en de stal hoeft dan niet hermetisch te worden afgesloten inclusief luchtwassers, mits je maar als bedrijf binnen de grenzen blijft. Koeien veel en lang beweiden en zo mogelijk ook in de stal vaste mest en urine apart houden. Je kunt niet op alle onderdelen het beste zijn, maar wel invulling geven aan een productie systeem dat aansluit op de omgeving en maatschappelijke wensen.

N Hoe bereiken we dat?

We moeten stoppen met middelvoorschriften en juist wel meer aandacht besteden aan de ecologische principes en lange termijn doelen vaststellen. Dit vraagt om stimulansen om spaarzaam te zijn met invoer van grondstoffen en zuinig op onze bronnen die veelal eindig zijn. Biologisch boeren betekent meer dan alleen aan de Skal regels voldoen. Vanuit marktperspectief is het verleidelijk om van gangbaar naar biologisch om te schakelen. Maar dit geeft niet per definitie invulling aan maatschappelijke waarden en wensen. Op dit gebied heeft biologische landbouw een uitdaging. Het vraagt om motivatie en bundeling van krachten. In het publieke debat mis ik dit geluid vanuit de sector. ■

SCHIERMONNIKOOG

Op Schiermonnikoog wordt al 5 jaar gewerkt aan beter in evenwicht brengen van de landbouw (stikstofemissies) en de omliggende natuur in het Nationaal Park, onder druk van de provincie die ingrijpende maatregelen gaat nemen als de boeren zelf niet met een oplossing komen. De boeren hebben ondertussen toegezegd vrijwillig 35% van de melkproductie te verminderen en een nieuw verdienmodel te ontwikkelen waarmee ze ondanks de productievermindering meer inkomen zullen hebben. Daartoe ontwikkelen zij een kaasproduct en een zuivelhoeve op het eiland. Het duurt echter een aantal jaar voor het nieuwe verdienmodel is gerealiseerd en dus kost de transitie geld: morgen melkproductie verminderen betekent overmorgen failliet. Voor de maatregelen die de provincie achter de hand heeft is 1,9 miljoen euro gereserveerd en dat bedrag zou ingezet kunnen worden voor de vermindering van de stikstofdruk ware het niet dat dit onder de staatsteunregels valt. Hier wordt nu aan een oplossing gewerkt.

Illustratie Louis Bolk Instituut